

Gabriel Boroï

Mirela Stancu

Drept procesual civil

1. Partea generală. Judecata în fața primei instanțe

Ediția a 6-a, revizuită și adăugită

TABLA DE MATERII

VOLUMUL 1

PARTEA I. PARTEA GENERALĂ	1
Capitolul I. Noțiuni introductive privind procesul civil	3
Capitolul II. Acțiunea civilă	48
Capitolul III. Participanții la procesul civil	86
Capitolul IV. Competența	231
Capitolul V. Actele de procedură și termenele procedurale	387
PARTEA A II-A. JUDECATA	467
Capitolul I. Judecata în fața primei instanțe	469

VOLUMUL 2

PARTEA A II-A. JUDECATA (continuare)	1
Capitolul II. Judecata în căile de atac	3
Capitolul III. Mijloace procedurale privind asigurarea unei practici judiciare unitare	237
Capitolul IV. Contestația privind tergiversarea procesului	254
Capitolul V. Procedura necontencioasă judiciară	269
Capitolul VI. Proceduri speciale	278
PARTEA A III-A. EXECUTAREA SILITĂ	451
Capitolul I. Considerații generale	453
Capitolul II. Participanții la executarea silită	459
Capitolul III. Creanța pusă în executare	515
Capitolul IV. Titlurile executorii	522
Capitolul V. Încuviințarea executării silite și înștiințarea prealabilă a debitorului	562
Capitolul VI. Incidente care împiedică, sting sau amână executarea silită	577
Capitolul VII. Obiectul executării silite	619
Capitolul VIII. Contestația la executare	634
Capitolul IX. Întoarcerea executării	677
Capitolul X. Urmărirea silită mobilă	681
Capitolul XI. Poprirea	710
Capitolul XII. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor	739
Capitolul XIII. Urmărirea silită imobiliară	759
Capitolul XIV. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate din urmărirea silită	813
Capitolul XV. Executarea silită directă	833

CUPRINS VOLUMUL 1

PARTEA I. PARTEA GENERALĂ	1
CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND PROCESUL CIVIL	3
<i>Secțiunea 1. Noțiunea, fazele și etapele procesului civil</i>	3
§1. Noțiunea de proces civil	3
§2. Fazele și etapele procesului civil	3
<i>Secțiunea a 2-a. Normele de drept procesual civil</i>	5
§1. Noțiunea și clasificarea normelor de drept procesual civil	5
§2. Aplicarea normelor de drept procesual civil	9
2.1. Aplicarea în timp a normelor de drept procesual civil	9
2.1.1. Reguli generale	9
2.1.2. Derogări	13
2.2. Aplicarea în spațiu a normelor de drept procesual civil	15
<i>Secțiunea a 3-a. Principiile fundamentale ale procesului civil</i>	15
§1. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil	16
1.1. Dreptul la o instanță	17
1.2. Desfășurarea judecării într-un termen optim și previzibil	18
§2. Principiul disponibilității	20
2.1. Dreptul persoanei interesate de a porni sau nu procesul	20
2.2. Dreptul părților de a determina cadrul procesual	21
2.3. Dreptul părților de a pune capăt procesului prin acte procesuale de dispoziție	27
§3. Principiul contradictorialității	28
3.1. Citarea sau înfățișarea părților	28
3.2. Încunoștințarea reciprocă a părților	29
3.3. Punerea în discuția părților a oricărei chestiuni de fapt sau de drept invocate	30
§4. Rolul judecătorului în procesul civil	31
4.1. Dreptul judecătorului de a ordona probele pe care le consideră necesare pentru aflarea adevărului	32
4.2. Dreptul judecătorului de a cere părților să prezinte explicații și de a pune în dezbaterea părților orice împrejurări de fapt sau de drept	33
4.3. Dreptul judecătorului de a invoca din oficiu încălcarea normelor juridice de ordine publică	34
4.4. Posibilitatea judecătorului de a dispune și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc	35
4.5. Dreptul judecătorului de a dispune introducerea în cauză a altor persoane	35
4.6. Calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării	36
4.7. Atenuarea unor dispoziții legale restrictive, prin aplicarea altor dispoziții legale	37

4.8. Posibilitatea judecătorului de a aplica sau nu sancțiunea prevăzută de norma juridică	37
4.9. Încercarea de împăcare a părților	38
4.10. Îndatoririle legale ale judecătorului	38
4.11. Consecințele neexercitării rolului activ al judecătorului.	
Corelația cu alte principii	38
§5. Principiul legalității	39
§6. Principiul egalității	40
§7. Dreptul la apărare	41
§8. Principiul oralității dezbaterilor	41
§9. Principiul publicității	42
§10. Principiul continuității	44
§11. Principiul nemijlocirii	45
§12. Principiul bunei-credințe	46
§13. Limba desfășurării procesului	46
CAPITOLUL II. ACȚIUNEA CIVILĂ	48
<i>Secțiunea 1. Noțiune și condiții de exercitare</i>	48
§1. Noțiunea de „acțiune civilă”	48
§2. Enumerarea condițiilor de exercitare a acțiunii civile	49
2.1. Formularea unei pretenții	49
2.2. Interesul	51
2.3. Capacitatea procesuală	53
2.3.1. Capacitatea procesuală de folosință	53
2.3.2. Capacitatea procesuală de exercițiu	54
2.3.3. Sancțiunea lipsei capacității procesuale	59
2.4. Calitatea procesuală	60
2.4.1. Noțiune. Justificarea și verificarea calității procesuale	60
2.4.2. Transmiterea calității procesuale	62
2.4.3. Sancțiunea lipsei calității procesuale	66
2.4.4. Delimitarea calității procesuale de interes	67
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea cererilor în justiție</i>	71
§1. Precizări prealabile	71
§2. Cereri principale, cereri accesorii, cereri incidentale și cereri adiționale	72
§3. Cereri în realizare, cereri în constatare și cereri în constituire	75
§4. Cereri nepatrimoniale și cereri patrimoniale (personale, reale și mixte)	83
CAPITOLUL III. PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL	86
<i>Secțiunea 1. Instanța</i>	86
§1. Componerea și constituirea instanței	86
1.1. Componerea instanței	86
1.1.1. Noțiune. Sistemul judecătorului unic și sistemul colegialității	86

1.1.2. Compunerea instanței în cadrul judecătii în primă instanță	87
1.1.3. Compunerea instanței în cadrul judecătii în căile de atac. Situatii particulare	87
1.1.4. Natura normelor care reglementează compunerea instanței. Invocarea greșitei compuneri a instanței	92
1.2. Constituirea instanței	92
1.3. Incidentele procedurale privind compunerea sau constituirea instanței	94
1.3.1. Incompatibilitatea	94
1.3.1.1. Noțiune. Reglementare	94
1.3.1.2. Cazurile de incompatibilitate absolută	94
1.3.1.3. Cazurile de incompatibilitate relativă	101
1.3.2. Mijloacele procedurale de invocare a incompatibilității. Abținerea și recuzarea	107
1.3.2.1. Noțiune. Asemănări și deosebiri	107
1.3.2.2. Propunerea abținerii și a recuzării	109
1.3.2.3. Competența de soluționare a abținerii și a recuzării	112
1.3.2.4. Procedura de judecată a abținerii și a recuzării. Soluțiile pe care le poate pronunța instanța	114
1.3.2.5. Regimul juridic al încheierii de soluționare a abținerii și recuzării	116
1.3.3. Incompatibilitatea altor participanți la procesul civil	118
1.3.4. Alte incidente procedurale referitoare la alcătuirea instanței	119
<i>Secțiunea a 2-a. Părțile</i>	120
§1. Noțiunea de parte în proces	120
§2. Drepturile și îndatoririle părților. Abuzul de drept procedural	122
2.1. Enumerarea drepturilor procedurale ale părților	122
2.2. Îndatoririle procesuale ale părților	123
2.3. Abuzul de drept procedural	124
§3. Coparticiparea procesuală	128
3.1. Noțiunea și clasificarea coparticipării procesuale	128
3.2. Efectele coparticipării procesuale	133
§4. Participarea terților la judecată	136
4.1. Considerații introductive privind participarea terților la judecată	136
4.2. Intervenția voluntară	140
4.2.1. Noțiune. Felurile intervenției voluntare	140
4.2.2. Intervenția voluntară principală	142
4.2.2.1. Noțiune și trăsături	142
4.2.2.2. Admisibilitatea intervenției voluntare principale	143
4.2.2.3. Condiții de formă și termenul de formulare	147
4.2.2.4. Admiterea în principiu a cererii de intervenție voluntară principală	151

4.2.2.5. Efectele aditerii în principiu a cererii de intervenție voluntară principală _____	157
4.2.2.6. Procedura de judecată. Disjungerea cererii de intervenție voluntară principală _____	158
4.2.2.7. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de intervenție voluntară principală. Calea de atac _____	161
4.2.3. Intervenția voluntară accesorie _____	163
4.2.3.1. Noțiune și trăsături _____	163
4.2.3.2. Admisibilitatea intervenției voluntare accesorii. Condiția interesului intervenientului accesoriu _____	164
4.2.3.3. Condiții de formă și termenul de formulare _____	166
4.2.3.4. Admiterea în principiu a cererii de intervenție voluntară accesorie _____	167
4.2.3.5. Procedura de judecată a cererii de intervenție voluntară accesorie _____	169
4.2.3.6. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de intervenție voluntară accesorie _____	172
4.3. Chemarea în judecată a altei persoane _____	174
4.3.1. Noțiune și trăsături _____	174
4.3.2. Calitate procesuală activă. Condiția interesului _____	176
4.3.3. Termenul de formulare a cererii de chemare în judecată a altei persoane _____	178
4.3.4. Natura juridică și condițiile de formă ale cererii de chemare în judecată a altei persoane _____	184
4.3.5. Admiterea în principiu a cererii de chemare în judecată a altei persoane _____	186
4.3.6. Efectele aditerii în principiu a cererii de chemare în judecată a altei persoane. Procedura de judecată _____	188
4.3.7. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de chemare în judecată a altei persoane _____	190
4.4. Chemarea în garanție _____	191
4.4.1. Noțiune și trăsături. Calitate procesuală activă _____	191
4.4.2. Condiții de formă și termenul de formulare _____	195
4.4.3. Admiterea în principiu a cererii de chemare în garanție _____	197
4.4.4. Efectele aditerii în principiu a cererii de chemare în garanție. Procedura de judecată _____	199
4.4.5. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de chemare în garanție _____	201
4.5. Arătarea titularului dreptului _____	205
4.5.1. Noțiune și trăsături _____	205
4.5.2. Condiții de formă și termenul de formulare. Admiterea în principiu a cererii de arătare a titularului dreptului _____	206
4.5.3. Efectele aditerii în principiu a cererii de arătare a titularului dreptului _____	208

4.6. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane	209
4.6.1. Noțiune. Condițiile introducerii forțate în cauză, din oficiu, a altor persoane	209
4.6.2. Procedura de judecată. Efectele introducerii forțate în cauză, din oficiu, a altor persoane	212
§5. Reprezentarea convențională a părților în procesul civil	215
5.1. Considerații introductive	215
5.2. Reprezentarea convențională a persoanelor fizice	216
5.3. Particularități privind reprezentarea persoanei fizice prin avocat	219
5.4. Reprezentarea convențională a persoanei juridice în procesul civil	220
5.5. Sancțiunea în cazul nejustificării calității de reprezentant convențional	223
<i>Secțiunea a 3-a. Participarea Ministerului Public în procesul civil</i>	223
§1. Considerații introductive	223
§2. Formele participării procurorului la procesul civil	224
2.1. Pornirea procesului civil	224
2.2. Participarea la judecata procesului civil	226
2.3. Exercițarea căilor de atac	228
2.4. Punerea în executare a unor titluri executorii	230
CAPITOLUL IV. COMPETENȚA	231
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	231
§1. Reglementare	231
§2. Noțiunea și clasificarea competenței	231
2.1. Noțiunea de competență	231
2.2. Clasificarea competenței	234
2.2.1. Competența generală și competența jurisdicțională	234
2.2.2. Competența absolută și competența relativă	234
<i>Secțiunea a 2-a. Competența generală a instanțelor judecătorești</i>	236
§1. Principiul stabilirii competenței generale a instanțelor judecătorești	236
§2. Competența în materia controlului de constituționalitate	238
§3. Competența în materia contenciosului administrativ	244
3.1. Competența instanțelor judecătorești ordinare de contencios administrativ	245
3.2. Competența instanțelor judecătorești speciale de contencios administrativ	249
3.3. Competența instanțelor judecătorești de a controla soluțiile unor jurisdicții speciale administrative	250
§4. Competența în anumite materii	254
4.1. Competența în materia litigiilor de muncă	254

4.2. Competența în materia rezolvării unor neînțelegeri referitoare la exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești _____	256
4.3. Competența în materia actelor de stare civilă și a înregistrărilor de stare civilă _____	257
4.4. Competența în materia schimbării, rectificării și modificării numelui _____	260
4.5. Delimitarea competenței instanțelor judecătorești de cea a notarului public _____	261
4.5.1. Procedura succesorală _____	261
4.5.2. Alte proceduri notariale reglementate de Legea nr. 36/1995 _____	263
<i>Secțiunea a 3-a. Competența materială a instanțelor judecătorești _____</i>	<i>265</i>
§1. Noțiuni introductive _____	265
§2. Competența materială a judecătoriei _____	265
2.1. Competența judecătoriei în primă instanță _____	266
2.2. Competența judecătoriei de a exercita controlul judecătoresc _____	278
2.3. Competența judecătoriei de a judeca alte cereri. Competența exclusivă sau complementară a unor judecatorii _____	279
§3. Competența materială a tribunalului _____	281
3.1. Competența tribunalului în primă instanță. Principiul plenitudinii de competență a tribunalului _____	281
3.2. Competența tribunalului în apel _____	289
3.3. Competența tribunalului în recurs _____	290
3.4. Competența tribunalului de a judeca alte cereri. Competența specială a unor tribunale în anumite materii _____	290
§4. Competența materială a curții de apel _____	294
4.1. Competența curții de apel în primă instanță _____	294
4.2. Competența curții de apel în apel _____	295
4.3. Competența curții de apel în recurs _____	295
4.4. Competența curții de apel de a judeca alte cereri. Competența specială a Curții de Apel București _____	297
§5. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție _____	299
5.1. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție în recurs. Competența secțiilor, a completurilor de 5 judecatori și a Secțiilor Unite _____	300
5.2. Competența de soluționare a recursurilor în interesul legii, precum și a sesizărilor în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept _____	303
5.3. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție de a judeca alte cereri _____	304
§6. Determinarea competenței după valoarea obiectului cererii introductive de instanță _____	305
6.1. Regula de stabilire a competenței după criteriul valoric. Determinarea valorii obiectului cererii _____	305

6.2. Determinarea instanței competente în cazul cererilor cu mai multe capete de cerere sau cu pluralitate de părți _____	308
6.3. Situații particulare. Reguli speciale de determinare a valorii obiectului cererii _____	311
<i>Secțiunea a 4-a. Competența teritorială _____</i>	<i>315</i>
§1. Precizări introductive _____	315
§2. Competența teritorială de drept comun _____	315
§3. Competența teritorială alternativă (facultativă) _____	320
3.1. Noțiune. Caracterul normelor _____	320
3.2. Cazurile de competență teritorială alternativă _____	321
§4. Competența teritorială exclusivă (excepțională) _____	336
4.1. Noțiune. Caracterul normelor. Determinarea caracterului exclusiv al normelor de competență teritorială _____	336
4.2. Cazurile de competență teritorială exclusivă în litigiile privitoare la bunuri _____	337
4.3. Litigii care nu privesc bunuri sau drepturi de care părțile pot să dispună, pentru care legea prevede în mod expres instanța competentă _____	345
4.4. Litigii care nu privesc bunuri sau drepturi de care părțile pot să dispună, pentru care legea nu prevede în mod expres instanța competentă _____	350
4.5. Alte cazuri de competență teritorială exclusivă _____	350
<i>Secțiunea a 5-a. Incidente procedurale privitoare la instanța sesizată _____</i>	<i>351</i>
§1. Întinderea competenței instanței sesizate _____	351
1.1. Competența instanței sesizate de reclamant în privința excepțiilor și apărărilor invocate în cursul procesului _____	351
1.2. Competența instanței sesizate prin cererea principală în privința incidentelor procedurale _____	354
1.3. Prorogarea competenței _____	355
1.3.1. Prorogarea legală _____	355
1.3.2. Prorogarea judecătorească _____	365
1.3.3. Prorogarea convențională (voluntară) _____	366
§2. Strămutarea pricinilor _____	368
§3. Mijloacele procedurale de invocare a necompetenței _____	372
3.1. Enumerarea mijloacelor procedurale prin care se poate invoca necompetența _____	372
3.2. Excepția de necompetență _____	373
§4. Conflicttele de competență _____	382
CAPITOLUL V. ACTELE DE PROCEDURĂ ȘI TERMENELE PROCEDURALE _____	387
<i>Secțiunea 1. Actele de procedură _____</i>	<i>387</i>
§1. Noțiuni introductive _____	387
§2. Clasificarea actelor de procedură _____	388
§3. Condițiile generale pentru îndeplinirea actelor de procedură _____	389

§4. Enumerarea sancțiunilor pentru nerespectarea condițiilor legale referitoare la actele de procedură _____	389
§5. Condițiile generale privind cererile în justiție _____	390
<i>Secțiunea a 2-a. Citarea și comunicarea actelor de procedură _____</i>	<i>396</i>
§1. Reguli generale _____	396
§2. Cuprinsul citației _____	400
§3. Persoanele care urmează a fi citate și locul citării _____	403
§4. Organele competente și modalitățile de comunicare _____	409
§5. Înmânarea citației și a altor acte de procedură _____	415
5.1. Termenul și locul pentru înmânarea citației și a altor acte de procedură. Înmânarea făcută personal celui citat și cea făcută altor persoane _____	415
5.2. Procedura de comunicare a citației și a altor acte de procedură _____	418
5.3. Data și proba îndeplinirii procedurii de comunicare a citației și a altor acte de procedură _____	421
5.4. Schimbarea locului citării _____	424
§6. Verificarea procedurii de comunicare a actelor de procedură _____	425
§7. Invocarea și înlăturarea neregularităților privind citarea _____	427
<i>Secțiunea a 3-a. Nulitatea actelor de procedură civilă _____</i>	<i>429</i>
§1. Noțiuni _____	429
§2. Clasificarea nulităților actelor de procedură _____	429
§3. Cazurile de nulitate _____	432
3.1. Cazurile de nulitate condiționată (de vătămare) _____	433
3.2. Cazurile de nulitate necondiționată (de vătămare) _____	436
3.2.1. Considerații generale _____	436
3.2.2. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la capacitatea procesuală (art. 176 pct. 1 C.proc.civ.) _____	437
3.2.3. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la reprezentarea procesuală (art. 176 pct. 2 C.proc.civ.) _____	438
3.2.4. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la competența instanței (art. 176 pct. 3 C.proc.civ.) _____	438
3.2.5. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la compunerea sau constituirea instanței (art. 176 pct. 4 C.proc.civ.) _____	439
3.2.6. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la publicitatea ședinței de judecată (art. 176 pct. 5 C.proc.civ.) _____	439
3.2.7. Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la alte cerințe legale extrinseci actului de procedură, dacă legea nu dispune altfel (art. 176 pct. 6 C.proc.civ.) _____	439
3.2.8. Necompetența executorului judecătoresc [art. 652 alin. (5) C.proc.civ.] _____	441
§4. Invocarea nulității actelor de procedură _____	441
§5. Efectele nulității actelor de procedură _____	445
<i>Secțiunea a 4-a. Termenele procedurale _____</i>	<i>446</i>
§1. Noțiuni și clasificare _____	446

§2. Regulile de calcul al termenelor procedurale _____	448
§3. Durata termenelor procedurale _____	452
§4. Întreruperea și suspendarea termenului procedural _____	455
§5. Sancțiunile pentru nerespectarea termenelor procedurale.	
Decăderea. Repunerea în termen _____	457
5.1. Noțiunea și importanța decăderii _____	457
5.2. Condițiile decăderii _____	458
5.3. Invocarea și pronunțarea decăderii _____	460
5.4. Efectele decăderii _____	461
5.5. Repunerea în termen _____	462
PARTEA A II-A. JUDECATA _____	467
CAPITOLUL I. JUDECATA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE _____	469
<i>Secțiunea 1. Etapa scrisă _____</i>	<i>470</i>
§1. Considerații prealabile _____	470
§2. Cererea de chemare în judecată _____	471
2.1. Noțiune _____	471
2.2. Cuprinsul cererii de chemare în judecată _____	472
2.3. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei elementelor intrinseci ale cererii de chemare în judecată _____	482
2.3.1. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei elementelor prevăzute de art. 196 alin. (1) C.proc.civ. _____	482
2.3.2. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei celorlalte elemente intrinseci ale cererii de chemare în judecată _____	484
2.4. Condițiile extrinseci cererii de chemare în judecată _____	485
2.4.1. Proceduri prealabile sesizării instanței _____	485
<i>A. Procedura prealabilă administrativă _____</i>	<i>486</i>
<i>B. Verificarea prealabilă a evidențelor succesoriale prevăzute de Codul civil _____</i>	<i>488</i>
<i>C. Somația în procedura ordonanței de plată _____</i>	<i>490</i>
2.4.2. Timbrarea cererii de chemare în judecată (și a altor cereri). Acordarea facilităților la plata taxei judiciare de timbru _____	491
2.4.2.1. Timbrarea cererii de chemare în judecată (și a altor cereri) _____	491
2.4.2.2. Acordarea ajutorului public judiciar (facilităților la plata taxei judiciare de timbru) persoanelor fizice _____	508
2.4.2.3. Acordarea facilităților la plata taxei judiciare de timbru persoanelor juridice _____	518
2.5. Introducerea cererii de chemare în judecată și constituirea dosarului _____	521
2.6. Procedura verificării și regularizării cererii de chemare în judecată _____	524

2.7. Fixarea primului termen de judecată și măsurile pentru pregătirea judecății _____	541
2.8. Efectele introducerii cererii de chemare în judecată _____	544
§3. Întâmpinarea _____	550
§4. Cererea reconvențională _____	555
4.1. Noțiune și condiții de admisibilitate _____	555
4.2. Conținutul, depunerea și comunicarea cererii reconvenționale _____	560
4.3. Procedura de soluționare a cererii reconvenționale _____	565
§5. Măsurile asigurătorii _____	567
5.1. Precizări prealabile _____	567
5.2. Sechestrul asigurător _____	568
5.2.1. Noțiune și condiții de înființare _____	568
5.2.2. Procedura de înființare _____	570
5.2.3. Valorificarea bunurilor sechestrate asigurător. Ridicarea și desființarea de drept a sechestrului asigurător _____	574
5.2.4. Sechestrul asigurător al navelor civile _____	579
5.2.4.1. Condiții de înființare _____	579
5.2.4.2. Procedura de înființare. Valorificarea navelor sechestrate și ridicarea sechestrului asigurător _____	580
5.3. Poprirea asigurătorie _____	581
5.4. Sechestrul judiciar _____	582
5.4.1. Noțiune și condiții de înființare _____	582
5.4.2. Procedura de înființare _____	584
<i>Secțiunea a 2-a. Etapele cercetării procesului și a dezbaterii în fond a procesului _____</i>	<i>587</i>
§1. Considerații generale _____	587
§2. Ședința de judecată _____	589
2.1. Pregătirea ședinței de judecată _____	589
2.2. Conducerea și poliția ședinței de judecată _____	591
2.3. Activitatea în timpul ședinței de judecată _____	592
2.4. Primul termen de judecată (la care părțile sunt legal citate) _____	600
2.4.1. Actele de procedură pe care le poate îndeplini reclamantul la primul termen de judecată la care este legal citat _____	600
2.4.1.1. Modificarea cererii de chemare în judecată _____	600
2.4.1.2. Propunerea de probe noi _____	605
2.4.2. Actele de procedură pe care le poate îndeplini pârâtul la primul termen de judecată la care este legal citat _____	605
2.4.3. Îndatoririle instanței la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate _____	606
2.4.4. Alte acte de procedură care pot fi îndeplinite la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate _____	608

2.5. Încheierile de ședință _____	608
2.5.1. Notele grefierului de ședință. Înregistrarea ședinței de judecată. Dosarul cauzei _____	608
2.5.2. Întocmirea și conținutul încheierilor de ședință _____	610
2.5.3. Clasificarea încheierilor de ședință _____	612
2.5.4. Regimul juridic al încheierilor premergătoare _____	615
§3. Etapa cercetării procesului _____	616
3.1. Considerații generale _____	616
3.2. Excepțiile procesuale _____	621
3.2.1. Definiția, natura juridică și caracteristicile excepțiilor procesuale _____	621
3.2.2. Clasificarea excepțiilor procesuale _____	623
3.2.2.1. Excepții de procedură și excepții de fond _____	623
3.2.2.2. Excepții dilatorii și excepții peremptorii _____	624
3.2.2.3. Excepții absolute și excepții relative. Invocarea excepțiilor procesuale _____	626
3.2.3. Considerații referitoare la inadmisibilități _____	630
3.2.4. Procedura de soluționare a excepțiilor procesuale _____	632
3.3. Probele _____	641
3.3.1. Considerații generale privind probele în procesul civil _____	641
3.3.1.1. Sediul materiei. Noțiunea și importanța probelor în procesul civil _____	641
3.3.1.2. Subiectul și obiectul probei _____	642
3.3.1.3. Sarcina probei _____	646
3.3.2. Reguli comune referitoare la admisibilitatea, administrarea și aprecierea probelor _____	649
3.3.2.1. Admisibilitatea probelor _____	649
3.3.2.2. Administrarea probelor _____	650
3.3.2.3. Aprecierea probelor _____	659
3.3.3. Convențiile asupra probelor _____	659
3.3.4. Asigurarea probelor _____	661
3.3.5. Proba prin înscrisuri _____	666
3.3.5.1. Definiția și clasificarea înscrisurilor _____	666
3.3.5.2. Înscrisurile autentice _____	669
A. Noțiune. Condiții _____	669
B. Forța probantă a înscrisului autentic _____	670
C. Nulitatea și conversiunea înscrisului autentic _____	672
3.3.5.3. Înscrisurile sub semnătură privată _____	673
A. Noțiune _____	673
B. Formalitatea multiplului exemplar _____	674
C. Formalitatea „bun și aprobat” _____	677
D. Forța probantă a înscrisului sub semnătură privată _____	679
E. Data înscrisului sub semnătură privată _____	681
3.3.5.4. Alte înscrisuri _____	684

3.3.5.5. Registrele profesioniștilor	686
3.3.5.6. Înscrierile pe suport informatic	687
3.3.5.7. Înscrierile în formă electronică	689
3.3.5.8. Administrarea probei prin înscrieri	690
A. Depunerea înscrisurilor	690
B. Procedura verificării înscrisurilor	694
C. Procedura falsului	698
3.3.6. Proba cu martori (prin declarațiile martorilor)	703
3.3.6.1. Precizări introductive	703
3.3.6.2. Admisibilitatea probei cu martori (prin declarațiile martorilor)	704
A. Admisibilitatea probării cu martori (prin declarații de martori) a faptelor juridice stricto sensu	704
B. Admisibilitatea probării cu martori (prin declarații de martori) a actelor juridice	705
3.3.6.3. Administrarea probei cu martori	715
A. Propunerea martorilor	715
B. Persoanele care pot fi ascultate ca martori	717
C. Prezentarea și ascultarea martorilor	718
3.3.6.4. Aprecierea declarațiilor martorilor	722
3.3.7. Proba prin raportul de expertiză	723
3.3.7.1. Precizări introductive	723
3.3.7.2. Admisibilitatea expertizei	724
3.3.7.3. Administrarea expertizei	725
3.3.7.4. Forța probantă a raportului de expertiză	734
3.3.8. Mijloacele materiale de probă	736
3.3.8.1. Considerații introductive	736
3.3.8.2. Administrarea probei cu mijloace materiale de probă	739
3.3.8.3. Restituirea mijloacelor materiale de probă	739
3.3.9. Cercetarea la fața locului	740
3.3.10. Mărturisirea	742
3.3.10.1. Definirea, natura juridică și felurile mărturisirii	742
3.3.10.2. Caracterele și admisibilitatea mărturisirii	744
3.3.10.3. Administrarea mărturisirii. Interogatoriul	746
A. Propunerea și încuviințarea sau ordonarea interogatoriului	746
B. Obiectul interogatoriului	747
C. Persoanele care pot răspunde la interogatoriu	747
D. Luarea interogatoriului	749
E. Efectele chemării la interogatoriu	750
3.3.10.4. Problema indivizibilității mărturisirii judiciare	751
3.3.10.5. Irevocabilitatea mărturisirii. Forța probantă a mărturisirii	753

3.3.11. Prezumțiile	755
3.3.11.1. Noțiune. Clasificare	755
3.3.11.2. Prezumțiile legale	755
3.3.11.3. Prezumțiile judiciare (simple)	758
§4. Incidente procedurale care pot apărea în cursul judecării	759
4.1. Suspendarea judecării	759
4.1.1. Noțiunea și felurile suspendării	759
4.1.2. Suspendarea voluntară	760
4.1.3. Suspendarea de drept	765
4.1.4. Suspendarea facultativă	770
4.1.5. Procedura și efectele suspendării	777
4.1.6. Reluarea judecării procesului	781
4.2. Perimarea	789
4.2.1. Noțiune și natură juridică	789
4.2.2. Domeniul de aplicare și condițiile perimării	790
4.2.2.1. Învestirea instanței cu o cerere care a declanșat o judecată în primă instanță sau într-o cale de atac	791
4.2.2.2. Rămânerea pricinii în nelucrare timp de 6 luni	793
4.2.2.3. Lăsarea pricinii în nelucrare să se datoreze culpei părții	797
4.2.3. Procedura de constatare a perimării	799
4.2.4. Efectele perimării	802
4.2.5. Perimarea instanței	805
§5. Actele procesuale de dispoziție ale părților	805
5.1. Considerații generale	805
5.2. Desistarea	806
5.2.1. Renunțarea la judecată	806
5.2.2. Renunțarea la dreptul subiectiv pretins	812
5.3. Achiesarea	814
5.3.1. Achiesarea pârâtului la pretențiile reclamantului	814
5.3.2. Achiesarea la hotărârea pronunțată	817
5.4. Tranzacția judiciară	818
§6. Etapa dezbaterii în fond a procesului	824
<i>Secțiunea a 3-a. Etapa deliberării și pronunțării hotărârii judecătorești</i>	828
<i>Secțiunea a 4-a. Hotărârea judecătorească</i>	835
§1. Noțiunea și clasificarea hotărârilor judecătorești	835
§2. Conținutul hotărârii judecătorești	838
§3. Redactarea, semnarea și comunicarea hotărârii judecătorești	846
§4. Termenul de grație	852
§5. Cheltuielile de judecată	854
§6. Efectele hotărârii judecătorești	863
6.1. Enumerarea efectelor hotărârii judecătorești	863
6.2. Autoritatea de lucru judecat	865
6.2.1. Noțiune. Reglementare	865

6.2.2. Elementele și efectele lucrului judecat _____	865
6.2.3. Producerea efectelor autorității de lucru judecat _____	869
6.2.4. Invocarea autorității de lucru judecat. Delimitarea de alte efecte ale hotărârii judecătorești _____	872
6.3. Puterea executorie a hotărârii judecătorești. Executarea provizorie _____	874
§7. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii judecătorești _____	877
7.1. Îndreptarea hotărârii judecătorești _____	877
7.2. Lămurirea hotărârii judecătorești și înlăturarea dispozițiilor contradictorii _____	880
7.3. Completarea hotărârii judecătorești _____	882

CUPRINS VOLUMUL 2

PARTEA A II-A. JUDECATA (continuare VOLUMUL 1)	1
CAPITOLUL II. JUDECATA ÎN CĂILE DE ATAC	3
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind căile de atac</i>	3
§1. Importanța căilor de atac	3
§2. Clasificarea căilor de atac	4
2.1. Căi de atac ordinare și căi de atac extraordinare	4
2.2. Căi de atac de reformare și căi de atac de retractare	6
2.3. Căi de atac devolutive și căi de atac nedevolutive	6
2.4. Căi de atac suspensive de executare silită și căi de atac nesusceptive de executare silită	7
§3. Reguli generale pentru folosirea căilor de atac	8
3.1. Existența unei hotărâri judecătorești pe care legea o declară susceptibilă de a fi atacată. Obiectul căilor de atac	8
3.2. Manifestarea de voință a unei părți, în sensul de a exercita o cale de atac. Subiectele căilor de atac	11
3.3. Legalitatea căii de atac	13
3.4. Ordinea exercitării căilor de atac	19
3.5. Unicitatea căii de atac	21
<i>Secțiunea a 2-a. Apelul</i>	27
§1. Considerații generale. Sediul materiei	27
§2. Formele apelului	28
2.1. Apelul incident	29
2.2. Apelul provocat	33
§3. Obiectul apelului	35
§4. Subiectele apelului	39
§5. Sesizarea instanței de apel	44
5.1. Instanța competentă	44
5.2. Termenul de apel. Termenul de exercitare și termenul de motivare	44
5.3. Cererea de apel și efectele ei	50
5.3.1. Cuprinsul și timbrarea cererii de apel	50
5.3.2. Efectele cererii de apel	59
5.3.2.1. Considerații generale	59
5.3.2.2. Limitele efectului devolutiv al apelului	60
A. Limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a apelat (<i>tantum devolutum quantum appellatum</i>)	60
B. Limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a supus judecării la prima instanță (<i>tantum devolutum quantum iudicatum</i>)	63
§6. Depunerea cererii de apel	72

§7. Verificarea și regularizarea cererii de apel. Pregătirea judecării apelului _____	73
7.1. Dispozițiile Codului de procedură civilă _____	73
7.2. Pregătirea dosarului de apel în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 și până la data de 31 decembrie 2018 inclusiv _____	75
§8. Judecarea apelului _____	77
8.1. Componerea și constituirea instanței de apel _____	77
8.2. Principalele momente în desfășurarea judecării apelului _____	77
8.3. Probele în apel _____	78
8.4. Incidente care pot să apară în cursul judecării apelului _____	82
8.5. Soluțiile pe care le pronunță instanța de apel _____	83
8.5.1. Respingerea, anularea, constatarea perimării sau renunțarea la judecata apelului _____	83
8.5.2. Admiterea apelului și schimbarea în tot sau în parte a hotărârii apelate _____	84
8.5.3. Admiterea apelului și anularea hotărârii apelate _____	84
8.5.3.1. Ipoteza în care, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului ori judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost legal citată _____	84
8.5.3.2. Ipoteza în care prima instanță a fost necompetentă, iar necompetența a fost invocată în condițiile legii _____	90
8.5.3.3. Ipoteza în care se constată un alt motiv de nulitate decât necompetența primei instanțe, iar prima instanță a judecat în fond _____	91
8.5.3.4. Regimul juridic al hotărârii instanței de apel în cazul admiterii apelului și al anulării hotărârii primei instanțe _____	91
8.5.4. Principiul <i>non reformatio in peius</i> (neînrăutățirea situației în propria cale de atac) _____	92
8.5.5. Regimul juridic al hotărârii pronunțate de instanța de apel _____	94
<i>Secțiunea a 3-a. Recursul</i> _____	95
§1. Considerații generale _____	95
§2. Obiectul recursului _____	97
§3. Formele recursului _____	105
§4. Subiectele recursului _____	105
§5. Motivele de casare _____	108
5.1. Instanța nu a fost alcătuită potrivit dispozițiilor legale _____	109
5.2. Hotărârea a fost pronunțată de un alt judecător decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului sau de un alt complet de judecată decât cel stabilit aleatoriu pentru soluționarea cauzei ori a cărui componere a fost schimbată, cu încălcarea legii _____	111

5.3. Hotărârea a fost dată cu încălcarea competenței de ordine publică a altei instanțe, invocată în condițiile legii _____	112
5.4. Instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești _____	116
5.5. Instanța, prin hotărârea dată, a încălcat regulile de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității _____	117
5.6. Hotărârea nu cuprinde motivele pe care se întemeiază sau cuprinde motive contradictorii ori numai motive străine de natura cauzei _____	119
5.7. A fost încălcată autoritatea de lucru judecat _____	121
5.8. Hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material _____	121
§6. Sesizarea instanței de recurs _____	123
6.1. Instanța competentă _____	123
6.2. Termenul de exercitare și termenul de motivare a recursului _____	124
6.2.1. Termenul de exercitare _____	124
6.2.2. Termenul de motivare _____	127
6.3. Cererea de recurs și efectele ei _____	128
6.3.1. Cuprinsul și timbrarea cererii de recurs _____	128
6.3.2. Efectele cererii de recurs _____	135
§7. Depunerea cererii de recurs _____	136
§8. Verificarea și regularizarea cererii de recurs. Pregătirea judecății recursului _____	137
8.1. Dispozițiile Codului de procedură civilă _____	137
8.2. Pregătirea dosarului de recurs în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 și până la data de 31 decembrie 2018 inclusiv _____	140
§9. Judecarea recursului _____	142
9.1. Compunerea și constituirea instanței de recurs _____	142
9.2. Principalele momente în desfășurarea judecării recursului _____	144
9.3. Probele (înscrierile noi) în recurs _____	145
9.4. Incidente care pot să apară în cursul judecării recursului _____	148
9.5. Soluțiile pe care le pronunță instanța de recurs _____	149
9.5.1. Respingerea recursului, anularea, constatarea perimării sau renunțarea la judecata lui _____	149
9.5.2. Admiterea recursului și casarea hotărârii recurate _____	150
9.5.2.1. Casarea totală sau parțială _____	150
9.5.2.2. Casarea cu trimitere și casarea cu reținere _____	151
9.6. Hotărârea instanței de recurs _____	156
§10. Judecata în fond după casare _____	158
10.1. Procedura de judecată _____	158
10.2. Limitele rejudicării fondului. Obligativitatea deciziei de casare pentru judecătorii fondului _____	159
10.3. Principiul <i>non reformatio in peius</i> (neînrautățirea situației în propria cale de atac) _____	161

10.4. Regimul juridic al hotărârii pronunțate ca urmare a rejudecării fondului după casare _____	162
10.5. Admisibilitatea cererilor noi în cadrul rejudecării fondului după casare _____	162
<i>Secțiunea a 4-a. Contestația în anulare</i> _____	164
§1. Definiție. Sediul materiei. Felurile contestației în anulare _____	164
§2. Motivele de exercitare și condițiile de admisibilitate ale contestației în anulare _____	165
2.1. Contestația în anulare de drept comun (obișnuită) _____	165
2.1.1. Motivele contestației în anulare de drept comun (obișnuită) _____	165
2.1.2. Admisibilitatea contestației în anulare de drept comun (obișnuită) _____	167
2.2. Contestația în anulare specială _____	171
2.2.1. Admisibilitatea contestației în anulare speciale _____	171
2.2.2. Motivele contestației în anulare speciale _____	171
2.2.2.1. Hotărârea dată în recurs a fost pronunțată de o instanță necompetentă absolut sau cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței și, deși se invocase excepția corespunzătoare, instanța de recurs a omis să se pronunțe asupra acesteia _____	172
2.2.2.2. Dezlegarea dată recursului este rezultatul unei erori materiale _____	175
2.2.2.3. Instanța de recurs, respingând recursul sau admitându-l în parte, a omis să cerceteze vreunul dintre motivele de casare invocate de recurent în termen _____	178
2.2.2.4. Instanța de recurs nu s-a pronunțat asupra unuia dintre recursurile declarate în cauză _____	181
2.3. Condiția generală de admisibilitate a contestației în anulare _____	182
§3. Subiectele contestației în anulare _____	182
§4. Sesizarea instanței _____	184
4.1. Instanța competentă _____	184
4.2. Termenul de exercitare și termenul de motivare a contestației în anulare _____	185
4.2.1. Termenul de exercitare a contestației în anulare _____	185
4.2.2. Termenul de motivare a contestației în anulare _____	187
4.3. Cererea de contestație în anulare _____	187
§5. Judecata contestației în anulare _____	189
5.1. Procedura de judecată _____	189
5.2. Soluțiile pe care le pronunță instanța _____	190
5.3. Regimul juridic al hotărârii pronunțate în contestația în anulare _____	191
<i>Secțiunea a 5-a. Revizuirea</i> _____	192
§1. Caracterizare. Sediul materiei _____	192

§2. Obiectul revizuirii _____	193
§3. Motivele de revizuire _____	197
3.1. Dacă instanța s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut ori s-a dat mai mult decât s-a cerut _____	198
3.2. Dacă obiectul pricinii nu se află în ființă _____	202
3.3. Dacă un judecător, martor sau expert, care a luat parte la judecată, a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune privitoare la pricină sau dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat fals în cursul ori în urma judecății, când aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză _____	203
3.4. Dacă un judecător a fost sancționat disciplinar definitiv pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, dacă aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză _____	206
3.5. Dacă, după darea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri doveditoare, reținute de partea potrivnică sau care nu au putut fi înfățișate dintr-o împrejurare mai presus de voința părților _____	207
3.6. Dacă s-a casat, s-a anulat ori s-a schimbat hotărârea unei instanțe pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere _____	211
3.7. Dacă statul ori alte persoane juridice de drept public, minorii, persoanele care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială ori curatelă nu au fost apărați deloc sau au fost apărați cu viclenie de cei însărcinați să îi apere _____	211
3.8. Dacă există hotărâri definitive potrivnice, date de instanțe de același grad sau de grade diferite, care încalcă autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri _____	212
3.9. Dacă partea a fost împiedicată să se înfățișeze la judecată și să înștiințeze instanța despre aceasta, dintr-o împrejurare mai presus de voința sa _____	216
3.10. Dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă _____	217
3.11. Dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat în cauză un avis consultativ asupra unei chestiuni de principiu privind interpretarea sau aplicarea unor drepturi și libertăți prevăzute de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau de protocoalele adiționale la această convenție, care are o înrăurire hotărâtoare asupra hotărârii, dacă aceasta a fost pronunțată anterior comunicării de către Agentul guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avizului consultativ, tradus în limba română _____	218

3.12. Dacă, după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții _____	220
§4. Sesizarea instanței _____	221
4.1. Părțile _____	221
4.2. Instanța competentă _____	222
4.3. Cererea de revizuire _____	224
4.4. Termenul de exercitare și termenul de motivare a revizurii _____	225
4.4.1. Termenul de exercitare a revizurii _____	225
4.4.2. Termenul de motivare a revizurii _____	228
§5. Judecata revizurii _____	229
5.1. Procedura de judecată _____	229
5.2. Soluțiile pe care le pronunță instanța _____	231
5.3. Regimul juridic al hotărârii pronunțate în revizuire _____	235
CAPITOLUL III. MIJLOACE PROCEDURALE PRIVIND ASIGURAREA UNEI PRACTICI JUDICIARE UNITARE _____	237
<i>Secțiunea 1. Considerații generale _____</i>	<i>237</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Recursul în interesul legii _____</i>	<i>237</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept _____</i>	<i>244</i>
§1. Noțiune. Sediul materiei. Natură juridică _____	244
§2. Condiții de admisibilitate _____	245
§3. Procedura de judecată _____	248
3.1. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție _____	248
3.2. Alcătuirea completului de judecată _____	249
3.3. Raportul asupra sesizării _____	249
3.4. Avizul consultativ emis de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la chestiuni de principiu privind interpretarea ori aplicarea drepturilor și libertăților din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau din protocoalele la aceasta _____	250
3.5. Ședința de judecată _____	251
3.6. Conținutul și efectele hotărârii prealabile _____	252
CAPITOLUL IV. CONTESTAȚIA PRIVIND TERGIVERSAREA PROCESULUI _____	254
<i>Secțiunea 1. Considerații generale _____</i>	<i>254</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Subiectele contestației privind tergiversarea procesului _____</i>	<i>257</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Sesizarea instanței _____</i>	<i>258</i>
§1. Instanța competentă _____	258
§2. Cuprinsul și forma cererii. Depunerea cererii _____	260

§3. Motivele contestației privind tergiversarea procesului	261
3.1. Când legea stabilește un termen de finalizare a unei proceduri, de pronunțare ori de motivare a unei hotărâri, însă acest termen s-a împlinit fără rezultat	262
3.2. Când instanța a stabilit un termen în care un participant la proces trebuia să îndeplinească un act de procedură, iar acest termen s-a împlinit, însă instanța nu a luat, față de cel care nu și-a îndeplinit obligația, măsurile prevăzute de lege	263
3.3. Când o persoană ori o autoritate care nu are calitatea de parte a fost obligată să comunice instanței, într-un anumit termen, un înscris sau date ori alte informații rezultate din evidențele ei și care erau necesare soluționării procesului, iar acest termen s-a împlinit, însă instanța nu a luat, față de cel care nu și-a îndeplinit obligația, măsurile prevăzute de lege	264
3.4. Când instanța și-a nesocotit obligația de a soluționa cauza într-un termen optim și previzibil prin neluarea măsurilor stabilite de lege sau prin neîndeplinirea din oficiu, atunci când legea o impune, a unui act de procedură necesar soluționării cauzei, deși timpul scurs de la ultimul său act de procedură ar fi fost suficient pentru luarea măsurii sau îndeplinirea actului	264
<i>Secțiunea a 4-a. Procedura de soluționare a contestației privind tergiversarea procesului</i>	266
<i>Secțiunea a 5-a. Sancționarea contestatorului de rea-credință</i>	267
CAPITOLUL V. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ	269
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	269
<i>Secțiunea a 2-a. Procedura de soluționare a cererii</i>	269
§1. Sesizarea instanței	269
1.1. Instanța competentă	269
1.2. Cererea necontencioasă	270
§2. Procedura de judecată	271
<i>Secțiunea a 3-a. Aplicații ale procedurii necontencioase judiciare</i>	273
§1. Proceduri necontencioase judiciare prevăzute de Codul de procedură civilă	273
§2. Proceduri necontencioase judiciare reglementate de acte normative speciale	275
§3. Proceduri necontencioase date în competența altor organe	276
CAPITOLUL VI. PROCEDURI SPECIALE	278
<i>Secțiunea 1. Procedura divorțului</i>	278
§1. Considerații introductive	278
§2. Procedura judiciară a divorțului	278
2.1. Instanța competentă	278
2.2. Sesizarea instanței	281
2.2.1. Legitimarea procesuală	281

2.2.2. Cererea de divorț _____	285
2.2.3. Cererea reconvențională _____	286
2.3. Particularități privind faza judecătii _____	287
2.3.1. Depunerea cererii. Fixarea primului termen de judecată. Citarea _____	287
2.3.2. Obligatoritatea prezenței personale a părților în fața instanțelor de fond _____	288
2.3.3. Prezența obligatorie a reclamantului _____	289
2.3.4. Măsurile provizorii pe timpul judecării divorțului _____	290
2.3.5. Ședința de judecată _____	291
2.3.6. Regimul probelor _____	291
2.3.7. Judecarea unor cereri accesorii divorțului _____	293
2.3.8. Particularități privind actele procesuale de dispoziție în procesul de divorț _____	295
2.3.9. Hotărârea de divorț _____	296
§3. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară _____	299
§4. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială _____	304
4.1. Condiții _____	304
4.2. Procedura de soluționare _____	305
<i>Secțiunea a 2-a. Procedura instituirii consilierii judiciare sau a tutelei speciale. Încuviințarea mandatului de ocrotire _____</i>	306
§1. Considerații introductive _____	306
§2. Consilierea judiciară și tutela specială _____	307
2.1. Noțiune. Condiții de fond _____	307
2.2. Procedura instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	309
2.2.1. Legitimarea procesuală activă _____	309
2.2.2. Instanța competentă _____	309
2.2.3. Cererea de chemare în judecată _____	309
2.2.4. Măsurile prealabile judecătii. Internarea provizorie nevoluntară _____	310
2.2.5. Judecata _____	311
2.2.6. Efectele instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	314
2.2.7. Prelungirea, înlocuirea și ridicarea măsurilor de ocrotire _____	316
§3. Încuviințarea mandatului de ocrotire _____	317
<i>Secțiunea a 3-a. Procedura de declarare a morții _____</i>	321
§1. Considerații introductive. Sediul materiei _____	321
§2. Condițiile declarării judecătorești a morții _____	322
2.1. Cazul general _____	322
2.2. Cazuri speciale _____	323
§3. Sesizarea instanței _____	323
3.1. Instanța competentă _____	323
3.2. Legitimarea procesuală activă _____	324
3.3. Cererea de declarare a morții unei persoane _____	324

§4. Procedura de judecată _____	325
4.1. Măsurile prealabile judecătii _____	325
4.2. Judecata _____	325
§5. Hotărârea de declarare a morții _____	326
5.1. Cuprinsul hotărârii. Data morții. Rectificarea datei morții _____	326
5.2. Comunicarea hotărârii de declarare a morții _____	328
5.3. Anularea hotărârii de declarare a morții _____	328
<i>Secțiunea a 4-a. Partajul judiciar _____</i>	<i>331</i>
§1. Considerații generale _____	331
§2. Părțile în partaj _____	334
§3. Instanța competentă _____	335
3.1. Competența materială _____	335
3.2. Competența teritorială _____	336
§4. Cererea de partaj _____	337
§5. Procedura partajului _____	342
5.1. Partajul prin bună învoială în cadrul procesului _____	342
5.2. Suspendarea pronunțării partajului _____	343
5.3. Procedura partajului judiciar _____	344
5.3.1. Admiterea în principiu _____	344
5.3.2. Partajul propriu-zis _____	347
5.3.2.1. Partajul în natură _____	347
5.3.2.2. Partajul prin atribuirea bunului uneia dintre părți _____	349
5.3.2.3. Partajul prin vânzarea bunului sau a bunurilor _____	351
§6. Hotărârea de partaj _____	353
<i>Secțiunea a 5-a. Ordonanța președințială _____</i>	<i>356</i>
§1. Considerații generale _____	356
§2. Condițiile (speciale) de admisibilitate _____	357
2.1. Precizări prealabile _____	357
2.2. Urgența _____	357
2.3. Caracterul provizoriu (vremelnic) _____	359
2.4. Neprejudicarea fondului _____	361
§3. Sesizarea instanței _____	364
3.1. Instanța competentă _____	364
3.2. Cererea de ordonanță președințială _____	365
§4. Judecata cererii de ordonanță președințială _____	365
4.1. Procedura de judecată _____	365
4.2. Regimul juridic al hotărârii pronunțate _____	367
§5. Sfera de aplicare a ordonanței președințiale _____	370
5.1. Precizări introductive _____	370
5.2. În materie de minori și de familie _____	370
5.3. În materia raporturilor de vecinătate și de proprietate _____	373
5.4. În materia raporturilor locative _____	373
5.5. În materia executării silite _____	375
5.6. În alte cazuri, prevăzute de Codul civil _____	376

5.7. În materia organizării și funcționării fundațiilor _____	378
<i>Secțiunea a 6-a. Acțiunile (cererile) posesorii</i> _____	379
§1. Considerații generale _____	379
§2. Condiții de exercitare _____	381
2.1. Considerații prealabile _____	381
2.2. Acțiunea posesorie generală (acțiunea în complângere) _____	382
2.3. Acțiunea posesorie specială (acțiunea în reintegrare) _____	383
§3. Calitatea procesuală activă _____	383
§4. Competența și procedura de judecată _____	385
§5. Luarea măsurilor pentru conservarea bunului asupra căruia se exercită posesia _____	387
<i>Secțiunea a 7-a. Procedura ofertei de plată și consemnării</i> _____	387
§1. Sediul materiei. Justificare. Condiții de validitate _____	387
§2. Procedura ofertei de plată prin executor judecătoresc _____	390
§3. Procedura ofertei de plată în fața instanței _____	392
§4. Efectele ofertei de plată _____	393
<i>Secțiunea a 8-a. Procedura ordonanței de plată</i> _____	394
§1. Considerații introductive _____	394
§2. Condiții (speciale) de admisibilitate _____	397
§3. Sesizarea instanței. Cererea privind ordonanța de plată _____	400
§4. Particularități referitoare la judecata cererii privind ordonanța de plată _____	404
4.1. Procedura de judecată _____	404
4.2. Soluțiile pronunțate de instanță. Regimul juridic al hotărârii pronunțate _____	407
§5. Cererea în anulare _____	409
§6. Titlul executoriu. Contestația la executare _____	411
<i>Secțiunea a 9-a. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă</i> _____	412
§1. Considerații introductive _____	412
§2. Condiții (speciale) de admisibilitate _____	413
§3. Sesizarea instanței. Cererea de valoare redusă _____	415
§4. Particularități referitoare la procedura de judecată _____	417
<i>Secțiunea a 10-a. Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept</i> _____	421
§1. Noțiune. Sediul materiei _____	421
§2. Condiții de exercitare _____	422
2.1. Condiții generale de exercitare _____	422
2.2. Condiție specială de exercitare _____	425
§3. Sesizarea instanței. Cererea de evacuare _____	427
§4. Particularități referitoare la procedura de judecată _____	428
§5. Suspendarea executării. Contestația la executare _____	431
§6. Măsuri speciale privind folosința unui imobil _____	432
<i>Secțiunea a 11-a. Înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii</i> _____	434
§1. Considerații introductive _____	434

§2. Domeniul de aplicare _____	435
§3. Sesizarea instanței _____	437
3.1. Instanța competentă _____	437
3.2. Cererea de uzucapiune _____	437
§4. Procedura de judecată _____	438
<i>Secțiunea a 12-a. Refacerea înscrisurilor și hotărârilor dispărute</i> _____	440
§1. Domeniul de aplicare _____	440
§2. Competența și procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute _____	441
<i>Secțiunea a 13-a. Cauțiunea judiciară</i> _____	443
§1. Considerații generale _____	443
§2. Felurile cauțiunii judiciare _____	443
§3. Constituirea cauțiunii judiciare _____	444
§4. Efectele constituirii cauțiunii judiciare _____	445
§5. Cuantumul cauțiunii judiciare _____	447
§6. Procedura de stabilire a cauțiunii judiciare _____	448
§7. Restituirea cauțiunii judiciare _____	449
PARTEA A III-A. EXECUTAREA SILITĂ _____	451
CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	453
<i>Secțiunea 1. Definiția și caracteristicile executării silite</i> _____	453
§1. Definiția executării silite _____	453
§2. Caracteristicile executării silite _____	455
<i>Secțiunea a 2-a. Natura juridică a executării silite</i> _____	457
<i>Secțiunea a 3-a. Modalitățile executării silite</i> _____	458
CAPITOLUL II. PARTICIPANȚII LA EXECUTAREA SILITĂ _____	459
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i> _____	459
<i>Secțiunea a 2-a. Părțile în faza executării silite</i> _____	461
§1. Condițiile pentru a fi parte în faza de executare silită _____	461
1.1. Interesul _____	461
1.2. Calitatea procesuală _____	462
1.3. Capacitatea procesuală _____	473
§2. Coparticiparea procesuală în faza de executare silită _____	473
2.1. Considerații generale _____	473
2.2. Intervenția altor creditori în cadrul urmăririi silite _____	475
2.3. Concursul de executări silite _____	483
§3. Drepturile și obligațiile părților în faza de executare silită _____	486
3.1. Drepturile părților _____	486
3.2. Principiul disponibilității în faza executării silite _____	488
3.3. Obligațiile părților _____	489
§4. Drepturile și obligațiile terților în legătură cu executarea silită _____	498
§5. Executorul judecătoresc _____	503
§6. Instanța de executare _____	512

§7. Ministerul Public _____	514
CAPITOLUL III. CREANȚA PUSĂ ÎN EXECUTARE _____	515
<i>Secțiunea 1. Creanțele care pot fi puse în executare _____</i>	<i>515</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Caracterile creanței puse în executare _____</i>	<i>515</i>
CAPITOLUL IV. TITLURILE EXECUTORII _____	522
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de titlu executoriu _____</i>	<i>522</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Categoriile de titluri executorii _____</i>	<i>525</i>
§1. Hotărârile judecătorești și cele emise de alte organe cu activitate jurisdicțională _____	526
1.1. Hotărârile judecătorești _____	526
1.2. Hotărârile arbitrale _____	529
1.3. Hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale _____	529
1.4. Hotărârile străine _____	530
1.4.1. Hotărârile străine pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene _____	530
1.4.2. Hotărârile străine pronunțate în state terțe _____	543
1.4.3. Hotărârile arbitrale străine _____	548
§2. Titlurile executorii care nu sunt emise de organe cu activitate jurisdicțională _____	550
2.1. Înscrierile autentice _____	550
2.2. Titlurile de credit _____	551
2.3. Actele de sancționare în materia contravențiilor _____	552
2.4. Titlurile executorii privind creanțele fiscale _____	553
2.5. Contractele de asistență juridică _____	554
2.6. Titluri executorii prevăzute de Codul civil _____	554
2.7. Alte titluri executorii _____	556
2.8. Înscrierile sub semnătură privată _____	559
CAPITOLUL V. ÎNCUVIINȚAREA EXECUTĂRII SILITE ȘI ÎNȘTIINȚAREA PREALABILĂ A DEBITORULUI _____	562
<i>Secțiunea 1. Încuviințarea executării silite _____</i>	<i>562</i>
§1. Cererea de executare silită. Conținut. Sesizarea executorului judecătoresc _____	562
§2. Soluționarea cererii de încuviințare a executării silite _____	566
<i>Secțiunea a 2-a. Înștiințarea prealabilă a debitorului _____</i>	<i>573</i>
CAPITOLUL VI. INCIDENTE CARE ÎMPIEDICĂ, STING SAU AMÂNĂ EXECUTAREA SILITĂ _____	577
<i>Secțiunea 1. Prescripția dreptului de a obține executarea silită _____</i>	<i>577</i>
§1. Considerații generale. Sediul materiei _____	577
§2. Termenul de prescripție _____	580
§3. Începutul prescripției _____	582
§4. Împlinirea termenului de prescripție _____	584

§5. Suspendarea și întreruperea cursului prescripției _____	585
5.1. Suspendarea cursului prescripției _____	585
5.2. Întreruperea prescripției _____	587
§6. Repunerea în termenul de prescripție _____	589
<i>Secțiunea a 2-a. Suspendarea executării silite</i> _____	591
§1. Considerații introductive _____	591
§2. Suspendarea acordată de creditor _____	592
§3. Suspendarea acordată de instanța de judecată în cazul exercitării căilor de atac contra hotărârilor judecătorești _____	593
3.1. Suspendarea executării în cazul exercitării apelului _____	593
3.2. Suspendarea executării în cazul exercitării recursului _____	594
3.3. Suspendarea executării în cazul exercitării contestației în anulare și a revizuirii _____	595
3.4. Suspendarea acordată de instanță în cazul exercitării contestației la executare (sau a altei cereri privind executarea silită) _____	596
<i>Secțiunea a 3-a. Perimarea executării silite</i> _____	607
§1. Noțiune. Condiții _____	607
§2. Procedura perimării _____	609
§3. Efectele perimării _____	611
§4. Cazurile în care nu se aplică perimarea _____	611
<i>Secțiunea a 4-a. Alte incidente de temporizare a executării silite</i> _____	612
§1. Precizări introductive _____	612
§2. Existența proprietății comune asupra bunului urmărit _____	613
§3. Beneficiul de discuțiune și beneficiul de diviziune _____	616
3.1. Beneficiul de discuțiune al dobânditorului unuia dintre imobilele ipotecate de debitor pentru aceeași datorie _____	616
3.2. Beneficiul de discuțiune în cazul urmăririi imobilului unui minor sau al unei persoane care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	617
3.3. Beneficiul de discuțiune și de diviziune ale fideiusorului _____	617
CAPITOLUL VII. OBIECTUL EXECUTĂRII SILITE _____	619
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de obiect al executării silite</i> _____	619
<i>Secțiunea a 2-a. Întinderea urmăririi silite</i> _____	619
<i>Secțiunea a 3-a. Convențiile privind obiectul urmăririi silite încheiate între creditor și debitor</i> _____	621
<i>Secțiunea a 4-a. Ordinea de urmărire a bunurilor debitorului</i> _____	622
<i>Secțiunea a 5-a. Delimitarea bunurilor neurmăribile din patrimoniul debitorului</i> _____	624
§1. Bunuri exceptate de la urmărirea silită ca inalienabile _____	625
§2. Bunurile neurmăribile datorită scopului pentru care sunt folosite _____	627
2.1. Bunurile strict necesare traiului debitorului și al familiei sale, precum și bunurile cu caracter strict personal _____	627
2.2. Bunurile destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului _____	629

2.3. Utilajele, schițele, machetele, manuscrisele și orice alte bunuri care servesc direct la realizarea unei opere ce dă naștere unui drept de autor _____	630
2.4. Veniturile debitorului _____	630
2.5. Veniturile bugetului general consolidat _____	633
CAPITOLUL VIII. CONTESTAȚIA LA EXECUTARE _____	634
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Sediul materiei. Natură juridică _____</i>	<i>634</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Obiectul contestației la executare _____</i>	<i>636</i>
§1. Contestația la executare propriu-zisă _____	637
§2. Contestația la titlu _____	642
§3. Contestația împotriva refuzului executorului judecătoresc _____	644
§4. Posibilitatea formulării apărărilor de fond în cadrul contestației la executare _____	645
4.1. Regimul apărărilor de fond atunci când titlul executoriu este o hotărâre judecătorească sau arbitrală _____	645
4.2. Regimul apărărilor de fond în cazul altor titluri executorii _____	647
<i>Secțiunea a 3-a. Subiectele contestației la executare _____</i>	<i>657</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Competența de soluționare a contestației la executare _____</i>	<i>659</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Termenul de exercitare a contestației la executare _____</i>	<i>662</i>
<i>Secțiunea a 6-a. Procedura de judecată a contestației la executare _____</i>	<i>668</i>
CAPITOLUL IX. ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII _____	677
CAPITOLUL X. URMĂRIREA SILITĂ MOBILIARĂ _____	681
<i>Secțiunea 1. Precizări prealabile _____</i>	<i>681</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Identificarea și sechestrarea bunurilor mobile _____</i>	<i>683</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Valorificarea bunurilor mobile urmărite silit _____</i>	<i>696</i>
§1. Considerații preliminare _____	696
§2. Vânzarea la licitație publică _____	699
CAPITOLUL XI. POPRIREA _____	710
<i>Secțiunea 1. Precizări introductive _____</i>	<i>710</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Subiectele popririi _____</i>	<i>710</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Obiectul popririi _____</i>	<i>713</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Procedura popririi _____</i>	<i>718</i>
§1. Înființarea popririi _____	718
§2. Efectele înființării popririi _____	723
2.1. Indisponibilizarea bunurilor care fac obiectul popririi _____	723
2.2. Întreruperea prescripției _____	726
2.3. Alte efecte _____	727
§3. Executarea popririi _____	727
§4. Validarea popririi _____	729
§5. Contestația la poprire _____	736
§6. Desființarea popririi _____	738

CAPITOLUL XII. URMĂRIREA FRUCTELOR ȘI A VENITURILOR	
IMOBILELOR	739
<i>Secțiunea 1. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini</i>	739
<i>Secțiunea a 2-a. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor</i>	747
CAPITOLUL XIII. URMĂRIREA SILITĂ IMOBILIARĂ	759
<i>Secțiunea 1. Noțiuni. Sediul materiei</i>	759
<i>Secțiunea a 2-a. Obiectul urmăririi silite imobiliare</i>	759
<i>Secțiunea a 3-a. Începerea urmăririi silite imobiliare</i>	763
<i>Secțiunea a 4-a. Înștiințarea debitorului</i>	765
<i>Secțiunea a 5-a. Publicitatea urmăririi silite imobiliare</i>	769
<i>Secțiunea a 6-a. Efectele urmăririi silite imobiliare</i>	770
<i>Secțiunea a 7-a. Vânzarea la licitație publică</i>	774
§1. Precizări prealabile	774
§2. Formalitățile premergătoare vânzării la licitație	775
2.1. Procesul-verbal de situație	775
2.2. Declanșarea procedurii de vânzare și stabilirea prețului de vânzare	777
2.3. Fixarea termenului de vânzare	781
2.4. Publicitatea vânzării. Comunicarea publicațiilor de vânzare	782
§3. Vânzarea la licitație	789
<i>Secțiunea a 8-a. Actul de adjudecare</i>	803
§1. Noțiuni. Natură juridică	803
§2. Cuprinsul actului de adjudecare	804
§3. Efectele adjudecării	805
CAPITOLUL XIV. ELIBERAREA ȘI DISTRIBUIREA SUMELOR REALIZATE DIN URMĂRIREA SILITĂ	813
<i>Secțiunea 1. Considerații introductive</i>	813
<i>Secțiunea a 2-a. Eliberarea sumelor obținute din urmărirea silită</i>	814
<i>Secțiunea a 3-a. Distribuirea sumelor realizate din urmărirea silită</i>	815
§1. Ordinea de preferință în cazul pluralității de creditori	815
§2. Depunerea titlurilor de creanță. Proiectul de distribuire	821
§3. Plata sumei rezultate din urmărirea silită	827
<i>Secțiunea a 4-a. Predarea titlurilor de creanță. Închiderea procedurii</i>	832
CAPITOLUL XV. EXECUTAREA SILITĂ DIRECTĂ	833
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	833
<i>Secțiunea a 2-a. Predarea silită a bunurilor mobile</i>	839
<i>Secțiunea a 3-a. Predarea silită a bunurilor imobile</i>	842
§1. Considerații prealabile	842
§2. Începerea executării silite. Înștiințarea debitorului	844
§3. Predarea către creditor a bunului supus executării	845

<i>Secțiunea a 4-a. Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face</i>	849
§1. Considerații prealabile	849
§2. Obligațiile de a face care nu implică faptul personal al debitorului și obligațiile de a nu face	850
§3. Obligațiile de a face și obligațiile de a nu face, care nu pot fi îndeplinite prin alte persoane	853
<i>Secțiunea a 5-a. Executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori</i>	862

3) De asemenea, art. 128 C.proc.civ. stabilește *competența exclusivă a tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul*, pentru toate incidentele privind arbitrajul reglementat de Codul de procedură civilă^[1].

Secțiunea a 5-a. Incidente procedurale privitoare la instanța sesizată

§1. Întinderea competenței instanței sesizate

În cazul în care o instanță a fost sesizată cu o cerere de chemare în judecată, care, potrivit legii, este de competența sa, se pune problema de a ști care este întinderea acestei competențe. Sunt situații în care necesitatea rezolvării complete și unitare a pricinii impune instanței să se pronunțe și asupra apărării pârâtului, incidentelor procedurale ivite în cadrul procesului ori a unor alte cereri, chiar dacă, în mod obișnuit, acestea nu ar intra în competența sa.

1.1. Competența instanței sesizate de reclamant în privința excepțiilor și apărărilor invocate în cursul procesului

Consacrând legislativ o regulă recunoscută unanim în literatura de specialitate și în practica judiciară anterioare, art. 124 alin. (1) C.proc.civ. prevede că *instanța competentă să judece cererea principală se va pronunța și asupra apărărilor și excepțiilor, în afara celor care constituie chestiuni prejudiciale și care, potrivit legii, sunt de competența exclusivă a altei instanțe.*

Această regulă, cunoscută drept regula potrivit căreia *judecătorul acțiunii este și judecătorul excepției* (excepții procesuale și alte mijloace de apărare de fond), se justifică pe considerații de ordin practic, fiind necesar ca instanța să rezolve pricina în integralitatea ei, pentru a da o soluție unitară și a se evita pronunțarea unor hotărâri contradictorii.

De exemplu, judecătoria sesizată cu o cerere pentru executarea unui contract va examina și apărarea pârâtului, prin care acesta invocă nulitatea contractului, fără a

^[1] Tribunalul arbitral nu este asimilat unei instanțe judecătorești, ci celei arbitrale ale cărei competențe sunt reglementate expres în Cartea a IV-a a Codului de procedură civilă, astfel încât prevederile art. 141 și art. 142 C.proc.civ. nu sunt incidente în cazul în care conflictul de competență vizează o cerere de strămutare a dosarului aflat pe rolul tribunalului arbitral. Strămutarea reprezintă un incident procesual cu privire la instanța sesizată, care urmărește asigurarea unor condiții optime pentru desfășurarea activității de judecată și înlăturarea oricăror suspiciuni legate de părtinirea și lipsa de obiectivitate în soluționarea cauzelor deduse judecătii. Astfel, în situația în care conflictul negativ de competență vizează un incident procedural ivit pe parcursul soluționării unui litigiu arbitral, competența trebuie stabilită în raport cu normele legale ce reglementează arbitrajul, respectiv cu dispozițiile art. 128 coroborate cu cele ale art. 547 alin. (1) C.proc.civ., care stabilesc că soluționarea tuturor incidentelor privind organizarea și desfășurarea arbitrajului este de competența tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul – I.C.C.J., s. a II-a civ., dec. nr. 991 din 4 mai 2022, www.scj.ro.

mai fi nevoie să trimită problema nulității la instanța competentă potrivit art. 113 alin. (1) pct. (3) C.proc.civ.

De asemenea, *excepția de nelegalitate a actului administrativ cu caracter individual*^[1] este de competența instanței sesizate cu acțiunea principală. Astfel, conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 554/2004^[2], legalitatea unui act administrativ cu caracter individual, indiferent de data emiterii acestuia, poate fi cercetată oricând în cadrul unui proces, pe cale de excepție, din oficiu sau la cererea părții interesate. Instanța investită cu fondul litigiului și în fața căreia a fost invocată excepția de nelegalitate, constatând că de actul administrativ cu caracter individual depinde soluționarea litigiului pe fond, este competentă să se pronunțe asupra excepției, fie printr-o încheiere interlocutorie, fie prin hotărârea pe care o va pronunța în cauză. În situația în care instanța se pronunță asupra excepției de nelegalitate prin încheiere interlocutorie, aceasta poate fi atacată odată cu fondul [art. 4 alin. (2) din Legea nr. 554/2004]. În cazul în care a constatat nelegalitatea actului administrativ cu caracter individual, instanța în fața căreia a fost invocată excepția de nelegalitate va soluționa cauza, fără a ține seama de actul a cărui nelegalitate a fost constatată [art. 4 alin. (3) din Legea nr. 554/2004].

De la regula judecătorului acțiunii este și judecătorul excepției există o *derogare*, în cazul *chestiunilor prejudiciale*, adică al acelor probleme care trebuie să formeze obiectul unei judecăți prealabile, în așa fel încât soluția să fie dată, în mod definitiv, pentru toate procesele ce vor urma, cu autoritate de lucru judecat. De aceea, atunci când apărarea pârâtului constituie o chestiune prejudicială care, potrivit legii, este de competența exclusivă a altei instanțe, instanța sesizată cu cererea reclamantului, *de regulă, va suspenda judecata până la rezolvarea definitivă a chestiunii prejudiciale de către instanța competentă*, în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 C.proc.civ.

În legătură cu chestiunile prejudiciale este necesar a se reține că, fiind excepții de la regula înscrisă în art. 124 alin. (1) C.proc.civ., *trebuie să fie expres prevăzute de lege*, iar dispozițiile respective sunt de strictă interpretare și aplicare.

Constituie astfel de chestiuni prejudiciale:

a) *excepția de neconstituționalitate* a unei legi sau ordonanțe, a cărei soluționare este de competența exclusivă a Curții Constituționale, conform art. 146 lit. d) din Constituție și art. 29 din Legea nr. 47/1992. Subliniem că sesizarea Curții Consti-

^[1] Actele administrative cu caracter normativ nu pot forma obiect al excepției de nelegalitate. Controlul judecătoresc al actelor administrative cu caracter normativ se exercită de către instanța de contencios administrativ exclusiv în cadrul acțiunii în anulare, în condițiile prevăzute de Legea nr. 554/2004 [art. 4 alin. (4) din Legea nr. 554/2004].

^[2] În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 4 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, *excepția de nelegalitate poate fi invocată și cu privire la actele administrative cu caracter individual adoptate sau emise anterior intrării în vigoare a Legii nr. 554/2004* – I.C.C.J., Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, Decizia nr. 9/2021 (M. Of. nr. 976 din 13 octombrie 2021).

tuționale cu excepția de neconstituționalitate nu atrage suspendarea obligatorie a judecării, însă *instanța poate dispune suspendarea* în condițiile art. 413 alin. (1) pct. 1 C.proc.civ.^[1];

b) *întrebarea preliminară (prejudicială)* adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene, care, potrivit art. 267 alin. (1) TFUE, este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la: (i) interpretarea tratatelor și (ii) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii.

Conform alin. (2) al art. 267 TFUE, în cazul în care o asemenea chestiune se invocă în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune, iar alin. (3) al aceluiași articol prevede că, în cazul în care o asemenea chestiune se invocă într-o cauză *pendente* în fața unei instanțe naționale ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, această instanță este obligată să sesizeze Curtea.

Trebuie reținut că, potrivit art. 412 alin. (1) pct. 7 C.proc.civ., în cazul în care instanța formulează o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit prevederilor tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, judecata cauzei *se suspendă de drept*, iar potrivit art. 413 alin. (1) pct. 1¹ C.proc.civ., instanța poate suspenda judecata în situația în care, într-o cauză similară, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a fost sesizată de o altă instanță (sau chiar de aceeași instanță, dar în altă cauză) cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare;

c) *nelegalitatea actelor administrative cu caracter normativ* nu poate fi invocată pe cale de apărare într-un proces în curs, ci numai pe calea acțiunii în anulare în fața instanței de contencios administrativ, în termenele și condițiile prevăzute de lege [art. 4 alin. (4) din Legea nr. 554/2004];

d) un alt exemplu de chestiune prejudicială se desprinde din principiul consacrat de art. 27 alin. (7) C.proc.pen., care stabilește regula „*penalul ține în loc civilul*”. Potrivit dispoziției legale menționate, în cazul în care persoana vătămată sau succesorii acesteia nu s-au constituit parte civilă în procesul penal și au introdus la instanța civilă acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, judecata în fața instanței civile *se suspendă după punerea în mișcare a acțiunii penale și până la rezolvarea în primă instanță a cauzei penale, dar nu mai mult de un an*.

Deși nu constituie o veritabilă chestiune prejudicială în sensul propriu al termenului, întrucât nu reprezintă o apărare care poate fi invocată de una din părți, ci un simplu aviz fără niciun fel de caracter constrângător, pe care îl poate solicita instanța de judecată, menționăm și *emiterea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unui aviz consultativ cu privire la chestiuni de principiu privind interpretarea ori aplicarea drepturilor și libertăților din Convenția pentru apărarea dreptu-*

[1] A se vedea, în același sens, V.M. CIOBANU, G. BOROI, T.C. BRICIU, *Curs selectiv 2011*, p. 108.

rilor omului și a libertăților fundamentale sau din protocoalele la aceasta. Astfel, conform art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 173/2022 pentru adoptarea unor măsuri necesare punerii în aplicare a Protocolului nr. 16 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptat la Strasbourg la 2 octombrie 2013 și semnat de România la Strasbourg la 14 octombrie 2014^[1], în materie civilă, atunci când este învestită cu judecarea cauzei în recurs sau, după caz, în procedura sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție poate solicita Curții Europene a Drepturilor Omului emiterea unui astfel de aviz, în cazul în care apreciază că acesta este necesar pentru clarificarea unor aspecte ale cauzei în vederea pronunțării hotărârii. În această ipoteză, Înalta Curte de Casație și Justiție, când este învestită cu judecarea cauzei în recurs, *poate dispune suspendarea judecării cauzei până la comunicarea de către Agentul guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avizului consultativ solicitat, tradus în limba română* [art. 2 alin. (8) din Legea nr. 173/2022]; în schimb, în cazul sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, *judecata se suspendă de drept* [art. 2 alin. (11) din Legea nr. 173/2022].

1.2. Competența instanței sesizate prin cererea principală în privința incidentelor procedurale

Potrivit art. 124 alin. (2) C.proc.civ., *incidentele procedurale sunt soluționate de instanța în fața căreia se invocă, în afară de cazurile în care legea prevede în mod expres altfel.*

Prin *incident de procedură*, într-un *sens mai larg*, se înțelege orice contestație care se grefează pe cererea principală și care este de natură să suspende, să întrerupă ori să stingă cursul judecării sau să modifice soluția. În *sens restrâns*, incidentul de procedură este acela care nu aduce modificări fondului dezbaterii în cursul procesului, neincluzând deci acele incidente ce modifică această dezbaterie, lărgind sau micșorând cadrul procesual.

Instanța sesizată cu o cerere este competentă să soluționeze toate incidentele propriu-zise, precum cele referitoare la *compunerea și constituirea instanței* (greșita compunere sau constituire a instanței), la *competență* (excepția de necompetență), la *probele administrate* (verificarea de înscrisuri, procedura falsului), la *nulitatea actelor de procedură*, la *suspendarea judecării*, la *perimarea cererii* etc.

Această regulă este o aplicare a principiului *accessorium sequitur principale*.

Sunt însă unele cazuri în care asupra incidentelor de procedură se pronunță în mod obligatoriu *un alt complet de judecată* (de exemplu, cererea de abținere sau de recuzare) sau o *altă instanță*. Astfel: cererea de delegare a instanței se rezolvă de Înalta Curte de Casație și Justiție (art. 147 C.proc.civ.); dacă, din cauza abținerii

^[1] M. Of. nr. 560 din 8 iunie 2022.

sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată, competența de a se pronunța asupra abținerii/recuzării aparține instanței ierarhic superioare [art. 50 alin. (2) C.proc.civ.]; cererea de strămutare este de competența curții de apel sau a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în funcție de motivele invocate [art. 142 alin. (1) și (2) C.proc.civ.].

Precizăm că, în aplicarea aceluiași principiu *accessorium sequitur principale*, dacă hotărârea ce urmează a se pronunța asupra cererii principale nu este susceptibilă de exercițiul căilor de atac de reformare, atunci apelul sau, după caz, recursul nu poate fi exercitat nici în privința soluției date asupra incidentelor de procedură sau apărărilor, cu excepția cazurilor în care legea prevede în mod expres altfel [cum este cazul încheierii prin care s-a respins cererea de recuzare – art. 53 alin. (1) C.proc.civ.].

1.3. Prorogarea competenței

Sunt cazuri în care competența unei instanțe primește o adevărată extindere, în sensul că *instanța competentă să soluționeze cererea cu care a fost sesizată de către reclamant devine competentă să rezolve și cereri care, în mod obișnuit, nu intră în competența sa*.

Prorogarea competenței poate interveni în temeiul legii (prorogare legală), al unei hotărâri judecătorești (prorogare judecătorească) sau în temeiul convenției părților (prorogare convențională sau voluntară).

1.3.1. Prorogarea legală

Prorogarea legală a competenței intervine în cazurile expres prevăzute de lege, respectiv în cele prevăzute de art. 99 alin. (2), art. 112, art. 118 alin. (2), art. 123 și art. 139 C.proc.civ.

1) *Articolul 99 alin. (2) C.proc.civ.*, de care ne-am ocupat mai sus, prevede un prim caz de prorogare legală de competență, deoarece, în cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecării printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanța competentă să le soluționeze se determină ținându-se seama de acea pretenție care atrage competența unei instanțe de grad mai înalt.

2) *Articolul 112 C.proc.civ.*, pe care de asemenea l-am analizat deja, prevede un al doilea caz de prorogare legală a competenței, deoarece instanța sesizată de reclamant în raport de domiciliul sau sediul unui pârât devine competentă să soluționeze litigiul și față de pârâții care domiciliază sau își au sediul în circumscriptiile altor instanțe.

3) *Aplicarea art. 118 alin. (2) C.proc.civ.* (care, pentru ipoteza moștenirilor prin retransmitere, stabilește competența exclusivă a instanței ultimului domiciliu al oricăruia dintre defuncți) ar putea conduce la un al treilea caz de prorogare legală a

competenței, în măsura în care moștenirile succesive s-au deschis în circumscripțiile unor instanțe judecătorești diferite.

4) Al patrulea caz de prorogare legală a competenței este prevăzut de art. 123 alin. (1) C.proc.civ., potrivit căruia *cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidente se judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești, cu excepția cererilor prevăzute la art. 120 C.proc.civ.*

Textul vizează, în primul rând, cazul în care reclamantul își valorifică, prin aceeași cerere de chemare în judecată, mai multe pretenții (formulează mai multe capete de cerere) dintre care unele *accesorii*^[1], care ar putea determina competențe diferite; instanța competentă să rezolve capătul principal se va pronunța și asupra *capetelor de cerere accesorii*, chiar dacă, formulate separat, acestea ar fi fost de competența unei alte instanțe. Astfel, de exemplu:

– dacă reclamantul revendică un imobil, solicitând și despăgubiri, instanța de la locul situării imobilului este competentă să se pronunțe și cu privire la capătul accesoriu referitor la despăgubiri;

– cererea pentru acordarea pensiei de întreținere este accesorie față de cererea de stabilire a paternității, așa încât ea va fi soluționată de instanța de la domiciliul pârâtului sau de cea de la domiciliul reclamantului, conform art. 113 alin. (1) pct. 1 C.proc.civ.;

– instanța ultimei locuințe comune a soților, sesizată cu o cerere de divorț, este competentă să dispună și împărțirea bunurilor comune ale soților, chiar dacă printre acestea figurează și un imobil situat în circumscripția altei instanțe etc.

Așa cum am arătat deja^[2], pentru a fi în prezența unei cereri accesorii, este necesar ca partea să o formuleze în cadrul aceluiași litigiu, împreună cu cererea principală de a cărei soluționare depinde. Cu alte cuvinte, criteriul de clasificare este unul procedural și este reprezentat de calea aleasă de reclamant pentru formularea cererii. Așa fiind, dacă o cerere a cărei soluționare depinde de o altă cerere, ce face obiectul unei alte judecăți, este formulată pe cale principală, vom fi în prezența a două cereri principale, iar nu a unei cereri principale și a uneia accesorii. Astfel, de exemplu, nu s-ar mai justifica prorogarea competenței în cazul în care cererea de împărțire a bunurilor comune se face după desfacerea căsătoriei, deci se va reveni la competența de drept comun, anume instanța de la domiciliul pârâtului sau, dacă printre bunuri se află și un imobil, instanța de la locul situării bunului, cu mențiunea că, în acest din urmă caz, suntem în prezența unei prorogări a competenței în privința împărțirii bunurilor mobile; de asemenea, în ipoteza partajului bunurilor comune în timpul căsătoriei, în condițiile art. 358 C.civ., se vor aplica,

^[1] Reamintim că, potrivit art. 30 alin. (4) C.proc.civ., cererile accesorii sunt *acele cereri a căror soluționare depinde de soluția dată unui capăt de cerere principal.*

^[2] A se vedea *supra*, p. 73.

după caz, prevederile art. 107 C.proc.civ. sau ale art. 117 C.proc.civ., iar nu cele din art. 915 C.proc.civ.

Articolul 123 C.proc.civ. are în vedere și situația în care, în cursul unui proces, se formulează *cereri cu caracter incidental*, adică acele cereri care sunt formulate în cadrul unui proces aflat în curs de desfășurare, cum ar fi cererile referitoare la luarea unor măsuri asigurătorii (sechestrul asigurător, poprirea asigurătorie și sechestrul judiciar), la asigurarea dovezilor^[1] [art. 360 alin. (1) teza a II-a C.proc.civ.] ori la luarea unor măsuri provizorii (de exemplu, stabilirea locuinței minorului pe timpul procesului de divorț – art. 920 C.proc.civ.; măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală – art. 978-979 C.proc.civ.).

În temeiul aceluiași text, instanța sesizată cu cererea de chemare în judecată este competentă să soluționeze și *cererea reconvențională*, prin care pârâtul își valorifică pretenții proprii împotriva reclamantului. Soluția este consacrată și de art. 209 alin. (4) C.proc.civ., potrivit căruia cererea reconvențională se depune, sub sancțiunea decăderii, odată cu întâmpinarea sau, dacă pârâtul nu este obligat la întâmpinare, cel mai târziu la primul termen de judecată (prin urmare, are caracter incidental, fiind formulată în cadrul unui proces în curs), precum și de art. 210 alin. (1) C.proc.civ., potrivit căruia cererea reconvențională se judecă odată cu cererea principală. În baza aceluiași principiu, instanța sesizată cu cererea de chemare în judecată este competentă să soluționeze și *cererile de atragere în proces a terților*: cererea de intervenție voluntară principală sau accesorie [art. 66 alin. (1) C.proc.civ.], chemarea în judecată a altor persoane [art. 68 alin. (2) și (3) C.proc.civ.], chemarea în garanție [art. 73 alin. (2) și (3) și art. 74 alin. (4) C.proc.civ.], arătarea titularului dreptului (art. 76 C.proc.civ.), introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane (art. 78 C.proc.civ.).

Prorogarea legală de competență operează și cu privire la *cererile adiționale*, adică acele cereri prin care o parte modifică pretențiile sale anterioare [art. 30 alin. (5) C.proc.civ.], în această categorie fiind incluse și cele prin care se adaugă noi capete de cerere.

În literatura de specialitate^[2] s-a arătat că, pentru a opera prorogarea legală de competență asupra cererii adiționale, este necesar ca între aceasta și cererea principală să existe o *conexiune, o legătură suficientă care să justifice această extindere de competență*. Prin urmare, dacă modificarea cererii inițiale este totală ori de esență (de exemplu, se înlocuiește o cerere de natură civilă cu una de contencios administrativ sau o cerere personală cu una reală imobiliară sau dacă este chemat

^[1] Spre deosebire de prevederile art. 236 C.proc.civ. 1865, art. 360 alin. (1) C.proc.civ. face vorbire de instanța competentă să judece procesul în primă instanță, iar nu de cea competentă să judece pricina. Așa fiind, rezultă că, *de lege lata*, o cerere de asigurare de probe formulată pe cale incidentală va fi soluționată de instanța care judecă procesul în primă instanță, chiar dacă acesta s-ar afla deja în apel sau în recurs (ipoteza presupune că asigurarea de dovezi se cere până la administrarea probelor în calea de atac de reformare).

^[2] I. DELEANU, *Tratat 2010*, p. 195; M. TĂBĂRCĂ, *Drept procesual civil 2017*, vol. I, p. 834.

în judecată un alt pârât în locul celui inițial, care va fi scos din proces), *nu va mai opera prorogarea legală de competență*. Soluția se justifică pe argumentul că, în caz contrar, s-ar permite reclamantului să ajungă la eludarea normelor de competență materială sau teritorială, fără a exista o justificare în acest sens^[1].

Prorogarea legală a competenței, în temeiul art. 123 C.proc.civ., operează, chiar dacă cererile accesorii, adiționale sau incidentale ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești. Această soluție este justificată de considerente de ordin practic, care impun ca litigiul să fie soluționat de o singură instanță, chiar dacă s-ar încălca normele absolute de competență, cum sunt normele de competență materială sau de competență teritorială exclusivă.

De altfel, uneori, *legea prevede în mod expres prorogarea competenței*, deși ambele capete de cerere ar fi de competența absolută a două instanțe diferite; de exemplu:

– în materia contenciosului administrativ, instanța (tribunalul sau, după caz, curtea de apel) este competentă să se pronunțe și asupra daunelor materiale sau morale solicitate, deși acest capăt de cerere ar fi de competența materială a judecătorei;

– instanța de divorț se va pronunța cu privire la cererea referitoare la exercitarea autorității părintești asupra copiilor minori, pentru ambele capete de cerere competența teritorială fiind de ordine publică, ori va hotărî asupra împărțelii bunurilor comune, fiind posibil ca printre acestea să se afle și un imobil situat în raza teritorială a altei instanțe.

Cu toate acestea, *nu va opera prorogarea legală de competență asupra cererilor accesorii, adiționale și incidentale* în cazul cererilor vizate de art. 120 C.proc.civ., respectiv *cererile în materie de insolvență sau concordat preventiv*.

Prorogarea legală de competență prevăzută de art. 123 alin. (1) C.proc.civ. are loc și în cazurile în care competența de soluționare a cererii principale este stabilită de lege în favoarea *unei secții specializate sau a unui complet specializat* [art. 123 alin. (2) C.proc.civ.].

Se pune problema dacă prorogarea competenței operează și în cazul în care o secție specializată sau un complet specializat ar avea competența de soluționare a cererii accesorii sau incidentale. În ceea ce ne privește, apreciem că răspunsul este afirmativ și se întemeiază pe primul alineat al art. 123 C.proc.civ.

Din dispozițiile art. 123 alin. (1) C.proc.civ., care fac vorbire despre competența materială sau teritorială a instanțelor judecătorești, rezultă însă că prorogarea legală de competență *nu poate opera cu încălcarea normelor de competență generală*, astfel încât instanțele judecătorești nu își pot prelungi competența pentru a soluționa litigiul care intră în competența altor organe de jurisdicție.

[1] A se vedea și GH.-L. ZIDARU, V.M. CIOBANU, M. NICOLAE (coord.), în *Noul Cod*, vol. I, 2016, p. 478. În același sens, M. TĂBĂRCĂ, *Drept procesual civil 2017*, vol. I, p. 834.

Întrucât legea nu face nicio distincție sub acest aspect, rezultă că prorogarea legală de competență va opera în condițiile art. 123 alin. (1) C.proc.civ., *indiferent dacă norma de competență materială sau teritorială de la care se derogă este prevăzută de Codul de procedură civilă sau de o lege specială*^[1].

În fine, referitor la prorogarea legală de competență, trebuie reținut că, atunci când instanța este exclusiv competentă pentru una dintre părți, ea va fi *exclusiv competentă pentru toate părțile* [art. 123 alin. (3) C.proc.civ.]. De exemplu, dacă un profesionist formulează o cerere împotriva unui consumator, precum și a altor părți care nu au calitatea de consumator și ar fi întrunite condițiile coparticipării procesuale pasive, atunci prorogarea de competență va opera în mod obligatoriu la instanța în raza căreia se află domiciliul consumatorului, potrivit art. 121 C.proc.civ., reclamantul neavând alegerea conferită de art. 116 C.proc.civ. între instanțele menționate de art. 112 C.proc.civ.

Dacă a operat prorogarea competenței în privința soluționării unui capăt de cerere incidental, legea prevede uneori posibilitatea *disjungerii*, dacă judecarea cererii incidente ar întârzia judecarea cererii principale sau dacă numai cererea principală este în stare de a fi judecată (de exemplu, în cazul intervenției voluntare principale, al cererii reconvenționale, al cererii de chemare în garanție). Trebuie însă precizat că instanța care a devenit competentă în temeiul art. 123 C.proc.civ. își va păstra competența de a soluționa cererea incidentală și după disjungere, deci nu se va putea declina competența în favoarea instanței care, în mod normal, ar fi fost competentă să judece cererea respectivă, dacă aceasta ar fi fost formulată pe cale principală.

5) *Conexitatea* reprezintă un al cincilea caz de prorogare legală a competenței, fiind reglementată în art. 139 C.proc.civ.

Conexitatea reprezintă reunirea, în cursul judecății în primă instanță^[2], *a două sau mai multor pricini ce se află înaintea aceleiași instanțe*^[3] *sau a unor instanțe deosebite, de același grad sau de grad diferit, în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți și al căror obiect și cauză au, între ele, o strânsă legătură.*

^[1] În același sens, a se vedea: A. CONSTANDA, în G. BOROI (coord.), *Noul Cod*, vol. I, ed. a 2-a, 2016, p. 376; GH.-L. ZIDARU, în V.M. CIOBANU, M. NICOLAE (coord.), *Noul Cod*, vol. I, 2016, p. 474. În sensul că prorogarea de competență în temeiul art. 123 C.proc.civ. poate avea loc numai cu nesocotirea competenței materiale și teritoriale imperative reglementate în Titlul III din Cartea I a Codului de procedură civilă, a se vedea, totuși, M. TĂBĂRCĂ, *Drept procesual civil 2017*, vol. I, p. 835.

^[2] Față de dispozițiile clare în acest sens ale art. 139 alin. (1) C.proc.civ., conexarea nu poate fi dispusă între două cauze aflate ambele în apel sau în recurs.

În practica judiciară s-a reținut și soluția potrivit căreia prin precizarea că este posibilă conexarea în primă instanță s-a intenționat determinarea fazei procesului în care se poate admite judecarea împreună a cererilor aflate în strânsă legătură, pe acest temei nefiind posibilă conexarea cererilor de chemare în judecată direct în apel sau recurs (fiind însă posibilă conexarea chiar a apelurilor sau a recursurilor) – I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 2031 din 14 octombrie 2020, www.scj.ro.

^[3] Deși nu se prevede explicit că cererile se pot afla și pe rolul unei singure instanțe, totuși, formularea textului art. 139 C.proc.civ. nu exclude această posibilitate.

Stabilirea împrejurării că există o strânsă legătură între obiectul și cauza unor pricini diferite, care ar justifica judecarea împreună a acestora, este o problemă de fapt, lăsată la aprecierea instanței, legea neindicând un criteriu precis în acest scop.

Conexarea urmărește ca, prin judecarea împreună a cererilor conexe, să se asigure o mai bună realizare a activității de înlăptuire a justiției, evitându-se pronunțarea unor hotărâri contradictorii, economisindu-se, totodată, timp, precum și cheltuielile necesare judecării.

Excepția de conexitate poate fi invocată de părți sau, din oficiu, de către instanță, cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanței ulterior sesizate [art. 139 alin. (2) C.proc.civ.].

Spre deosebire de reglementarea anterioară, de lege lata, conexarea este posibilă, chiar dacă se nesocotesc normele de competență materială, însă, la fel ca în sistemul procesual anterior, prin conexare nu se pot eluda normele de competență teritorială exclusivă. Astfel, art. 139 alin. (3) teza a II-a C.proc.civ. stabilește că, dacă instanțele sunt de grad diferit, conexarea dosarelor se va face la instanța superioară în grad^[1], iar alin. (4) al aceluiași articol dispune că, atunci când una dintre cereri este de competență exclusivă a unei instanțe, conexarea se face la acea instanță, dispozițiile art. 99 alin. (2) C.proc.civ. fiind aplicabile; deci, dacă instanțele au o competență teritorială exclusivă, conexarea nu poate avea loc^[2].

^[1] Alineatul (3) al art. 139 C.proc.civ. a fost modificat în acest sens prin art. I pct. 3 din Legea nr. 138/2014 (M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014), această modificare fiind necesară pentru a pune în concordanță dispozițiile legale care reglementează conexitatea cu cele ale art. 99 alin. (2) C.proc.civ., care instituie prorogarea legală de competență în favoarea instanței mai mare în grad în cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecării printr-o unică cerere de chemare în judecată. Într-adevăr, nu era justificat ca prorogarea legală de competență cu eludarea normelor de competență materială să opereze atunci când mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecării printr-o unică cerere de chemare în judecată, dar să nu opereze în aceleași condiții, atunci când asemenea cereri erau formulate pe cale separată și erau întrunite condițiile conexării.

^[2] Soluția legislativă a inoperabilității conexării în cazul unor litigii care sunt de competență teritorială exclusivă a instanțelor sesizate nu se mai justifică. Această soluție, existentă în mod tradițional în sistemul nostru procesual, era justificată, sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, de faptul că reunirea a două sau mai multor cauze aflate într-o strânsă legătură nu era niciodată posibilă dacă prin această reunire erau încălcate normele de competență de ordine publică. Această concepție a fost însă abandonată, actualul Cod de procedură civilă consacrand prorogarea legală de competență prin derogare de la normele de competență materială în cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecării printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanța competentă să le soluționeze determinându-se în raport de acea pretenție care atrage competența unei instanțe de grad mai înalt. Ca o consecință, a fost instituită și posibilitatea de a se ajunge la aceeași soluție și în ipoteza în care cererile au fost formulate în cadrul unor dosare distincte, prin conexarea acestora. Așa fiind, este nefirească menținerea interdicției conexării în cazul în care pricinile aflate în strânsă legătură se află pe rolul a două instanțe care au competență teritorială exclusivă de soluționare a cauzelor respective.